Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 99. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 28-го ТРАВНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MAY 28, 1982 No. 99. VOL. LXXXIX.

У 3-МУ ДНІ НАРАД 30-ОЇ КОНВЕНЦІЇ УНС ВІДПОВІДАЛИ ЧЛЕНИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ НА ЗАПИТИ І ЗАВВАГИ ДО ЇХ ЗВІТІВ, — ПІД КІНЕЦЬ ВІДБУЛИСЯ ПРАВИБОРИ

ВІЦЕПРЕЗИДЕНТ БУШ ПОТВЕРДЖУЄ, ЩО ПРИБУДЕ НА КОНВЕНЦІЮ

Вашінгтон. — На руки Зенона Онуфрика, активного діяча Республіканської партії і зокрема Комітету Українців за вибір президента Регена і віцепрезидента Буша, наспіла з Бюра Віцепрезидента депеша з підтвердженням про виступ Віцепрезидента перед українськими громадянами Америки, зібраними в Рочестері, Н.Й., на 30-ій Конвенції УНС.

У депеші читаємо:

„Рочестер, Н.Й. — Віцепрезидент Джордж Буш виголосить головний привіт на 30-ій Конвенції Українського Народного Союзу, що відбувається щочотири роки, в п'ятницю, по полудні, 28-го травня. УНС— це братська забезпеченева установа. Конвенція УНСоюзу відбувається тут, у „Дженесі Голідей Інн" готелі, до суботи, 29-го травня, включно. Віцепрезидентові Дж. Бушеві буде товаришити його дружина Барбра Буш. Привіт-промова буде другою промовою Джорджа Буша на Конвенціях УНС. В 1974 році пан Буш, тоді голова Республіканського Крайового Комітету, привітав і промовляв на 28-ій Конвенції УНС у Філядельфії.

Заснований у Шамокіні, Пенсильванія, в 1894 році, УНС сьогодні охоплює 86,000 членів — американців українського роду, і їхніх рідних, які мешкають скрізь у З'єднаних Стейтах Америки і в Канаді. Це братське об'єднання — УНСоюз, має 47 мільйонів майна і належить до вершинної четвертини з понад ста членських — Союзів Братського Конґресу Америки. УНС має свій головний осідок в Джерзі Ситі, Н.Дж. Понад 400 делеґатів з 455 Відділів УНС з усієї Північної Америки і 26 урядовців Головного Уряду УНС беруть участь у цьому щочотирирічному з'їзді, що розпочався тут, у понеділок, 24-го травня."

Рочестер, Н. Й. — Відповіді головних урядовців на раніше поставлені їм запити і зголошені завваги до їх звітів та правибори на всі становища в Головному Уряді виповнили третій день нарад 30-ої звичайної Конвенції УНСоюзу, яка відбувається тут у днях 24-26 травня 1982 року. В третьому дні нарад, у середу 26-го травня, виринула знову — як її тут раз-у-раз називають — „справа 11-ки", поділу в Українському Конґресовому Комітеті, як теж такі справи, як зменшення числа членства, організаційні й інші справи. Всі ці справи, як теж питання злуки УНСоюзу й Братського, колишнього Робітничого Союзу були головними темами відповідей головних урядовців. Що стосується спаду членів, то закиди, наче би він стався з вини теперішнього Екзекутивного Комітету, відкинено пригадкою факту, що спад членів розпочався багато раніше, за попередньої каденції, і це деяке, зрештою невелике поменшення числа членів має різні причини, також цілком від нас незалежні. Також справа Видавництва, зокрема „Свободи" і її змісту в обличчі двоподілу, що настав в українській громаді в ЗСА були заторкнені і вияснені головним редактором „Свободи".

Відповіді складали в порядку, що встановив предсідник Конвенції Леонід Філь: редактор Зенон Снилик, головний радний Євген Репета, гол.радний Михайло Сорока, заступник головного предсідника д-р Мирон Куропась, гол. радна Анна Гарас, гол. радний д-р Аскольд Лозинський, гол. касир Уляна Дячук, гол. радна Текля Мороз, гол. контролер о. протоп. Степан Біляк, гол. контролер проф. Іван Телюк, гол. контролер д-р Богдан Футей, голова Гол. Контрольної Комісії мґр Іван Геврик, гол. організатор Василь Оріховський, гол. секретар Володимир Сохан, гол. директор для Канади сенатор Павло Юзик, заступник гол предсідника д-р Мирон Куропась і — як останній головний предсідник д-р Іван Флис.

Промовляє головний предсідник УНСоюзу д-р Іван Флис, — сидять заступник гол. предсідника д-р Мирон Куропась заступник гол. предсідника Марія Душник, головний секретар Володимир Сохан і гол. касир Уляна Дячук.

Головний предсідник І. Флис відповідав дуже обширно, заторкуючи цілий діяпазон актуальних проблем та конкретних справ, зокрема проаналізував проблему Українського Конґресового Комітету в Америці і 13-го Конґресу Українців Америки, яка у поставі „11-ки" перенеслась і на терен УНСоюзу. Його відповіді делеґати часто переривали оплесками, а на закінчення влаштували йому стоючки овацію й відспівали „Многая літа".

Негайно після закінчення відповідей голова Гол. Контрольної Комісії І. Геврик зголосив пропозицію — прийняти до відома всі звіти, що й зробили делеґати піднесенням рук. „Проти" з'явилися 3 (три) делеґати.

Правибори відбулися за закритими дверима залі, — при чому предсідник Л. Філь попросив всіх численних приявних гостей вийти з залі. Правиборами проводив голова Виборчої Комісії Микола Бобечко.

Під час передполудневої сесії вітав Конвенцію інж. Дмитро Григорчук, голова Централі українських кооператив в Америці. Предсідник А. Філь відчитав теж привіт від Об'єднання кол. вояків УПА за підписом його голови полк. Юрія Лопатинського. Заступник гол. предсідника д-р Мирон Куропась представив головну редакторку англомовного „Українського Тижневика" Рому Сохан-Гадзевич.

Предсідник А.Філь представив головного предсідника Українського Братського, колись Робітничого Союзу, Івана Олексина, який привітав Конвенцію від УБСоюзу і висловив низку думок про заплановану злуку УНСоюзу й УБСоюзу. Громада, — казав він, — прийняла прихильно ідею злуки цих двох Союзів, але він сам застерігся, що не хоче перерішувати справи поки не вирішать її компетентні керівні органи обох Союзів.

На четвертий з черги день нарад Конвенції передбачувано звіти Статутової і Фінансової Комісій і злуки двох Союзів.

ВИСЛІД ПРАВИБОРІВ

(З останньої хвилини)

Рочестер, Н.Й. — В четвер, 27-го травня вранці проголошено вислід правиборів, обраховуваний цілу минулу ніч. Головні дані:

Кандидат на головного предсідника:
д-р Іван Флис, голосів 261
Йосип Лисогір 167

Заступника головного предсідника:
д-р Мирон Куропась 263
адв. Богдан Футей 91
проф. І. Гвозда 45

Директор на Канаду:
сенатор Павло Юзик 219
о. М. Стасів 109

На заступника гол. предсідника:
Гльорія Пашин 203
Марія Душник 189

головного секретаря:
Володимир Сохан 368

головного касира:
Уляна Дячук 365
(обоє не мали контркандидатів)

головного організатора:
Степан Гавриш 203
Василь Оріховський 185

Всіх голосуючих було 429.

Наступні кандидати на головних 5-ох контролерів дістали за чергою найбільше голосів:

д-р Нестор Олесницький, інж. Анатолій Дорошенко, мгр Іван Геврик, о. протопресв. Степан Біляк, проф. Богдан Гнатюк, Іван Винник, проф. Іван Телюк, о. Іван Ващук, д-р Іван Скальчук, д-р Богдан Футей.

На пост головного радного зголосилося коло 100 кандидатів — на 14 становищ. Віддані на них голоси вагалися між 32 до 230.

Іван Височанський, делеґат 90-го Відділу, помер нагло під час Конвенції

Рочестер, Н.Й. — У третьому дні нарад Конвенції в середу 26 травня сталася тут несподівано трагічна подія: один з делеґатів, пан Іван Височанський, що репрезентував 90-ий Відділ УН Союзу з Централії, Пенсильвенія, відчув болі, характеристичні при серцевому ударі. Між делеґатами Конвенції є три лікарі — пп. д-р Олег Волянський, д-р Андрій Жґута і д-р Богдан Шебунчак, які підбігли до недужого і старалися помогти та порадили негайно перевести недужого до шпиталю. На превеликий жаль — п. Іван Височанський помер у шпиталі в три години пізніше на своєму 70-му році життя. Осиротив дружину і троє дітей. Ця подія пригнобила учасників Конвенції, які проте мусили продовжувати виконування своїх обов'язків.

Митрополит УПЦА Мстислав — добродієм Пласту

Ню Йорк. (О.К.). — З нагоди подвійного ювілею Блаженнішого Митрополита Мстислава, Первоієрарха Української Православної Церкви в ЗСА, себто 40-річчя його хіротонії та 84-річчя його народження, Український Пласт, якого великим приятелем і опікуном є Митрополит, іменував його „Добродієм Пласту". Це особливе відзначення, що його в минулому одержав був від пластунів Митрополит Андрій Шептицький, передала Митрополитові Мстиславові голова Крайової Пластової Старшини в ЗСА, пл. сен. Евстахія Гойдиш. Святочне іменування відбулося в часі бенкету на пошану Митрополита Мстислава в неділю 16-го травня 1982 р. в Домі Української Культури в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж.

Для підкреслення великої пошани до свого добродія і прихильника, пластові провідники взяли численну участь у всіх святкуваннях з приводу подвійного ювілею Митрополита Мстислава. Делеґація Українського Пласту в числі 22 осіб, членів Головного і Крайового Проводу із Начальним Пластуном, д-ром Юрієм Старосольським, головою Головної Пластової Булави пл.сен. Л. Романковим і головою Крайової Пластової Старшини пл.сен. Е. Гойдиш на чолі, взяла участь в Архиєрейській Божественній Літургії в храмі св. Андрія, а відтак у багатолюдному бенкеті. Саме в часі того бенкету голова КПС в асисті, вручила Митрополитові артистично виконану Грамоту „Добродія Пласту" підкреслюючи у своєму короткому слові повсякчасну прихильність і допомогу Українському Пластові, яку виявив Митрополит Мстислав на рідних землях та в країнах нового поселення. Митрополит Мстислав з видимим зворушенням прийняв грамоту, яка надана саме у 70-річчя Українського Пласту, закріпить батьківське відношення Первоієрарха Української Православної Церкви до найстаршої української молодечої організації.

У Вашінґтоні відбулася Наукова Конференція ТУІА

Вашінґтон, Д.К. (І.Я.Х.) — Вашінґтонський відділ Товариства Українських Інженерів Америки (ТУІА) за ініціятивою і зусиллям теперішнього голови Управи інж. Євгена Змия, 15-го травня ц.р. у новому будинку Білого Дому, влаштував Наукову Конференцію на тему: „Стисла наука й технологія у 80-их роках", де з промовами виступили неукраїнські промовці, а саме: д-р А.Ківорт, директор Бюра наукової і технологічної науки та екзекутивного Бюра Президента ЗСА і д-р Норман Бейлі, сеньйор директор Крайової Ради Безпеки та Ради плянування. Крім них були теж промовці українського роду, керівники підприємств та наукових установ: д-р М.І.Яримович — віцепрезидент фірми Роквелл Інтернешенел, д-р Юрій Ґамота, директор Інституту, асистент й заступник секретаря для Торгівлі-експорту, Ніна Строката-Караванська, науковець-мікробіолог, член Української Гельсінкської групи, та д-р Діяна Принс, науковець-астронавт при лябораторії морських дослідів.

Наукові кваліфікації доповідачів та їхні позиції в промислі, школах і в державному апараті дали змогу присутнім вислухати низку цікавих і компетентних думок, призадуматися над питаннями, що їх треба розв'язати ще в цьому десятиріччі. Це питання військово-оборонного характеру, дослідів астронавтів, доросту молоді, питання потрібних науковців, де в повній співпраці представники поодиноких ділянок промислу та науковці повинні б працювати над цим, щоб мужньо зустінути питання нашого десятиріччя і його успішно розв'язати.

Д-р М. Яримович з'ясував погляди щодо посилення оборонних зусиль ЗСА, д-р Д. Прінс порушила різні проблеми, які чекають на розв'язку в обсязі астронавтики. Усі ці порушені питання, що їх обговорено та покладено в пляні найближчої конечної розв'язки, потребують дальшого і всестороннього обговорення на сторінках української чи суто американської преси.

На запит одного з присутніх — чи Урядові ЗСА не треба домагатися, щоб відновити свій консулят в Києві д-р Н. Бейлі сказав: „Не тільки консулят, але Америка повинна змагатися за встановлення американської амбасади в Києві". Присутні прийняли його слова рясними оплесками.

Конференцію попередив панель на тему порушення прав людини в Україні, в якому обговорено засоби, якими українські професіоналісти змогли б допомагати в цій справі. Учасниками панелю, крім згаданих членів Вашінґтонського відділу ТУІА, були: проф. д-р Ярослав Білинський, проф. д-р Марта Богачевська, адвокат Мирослав Смородський, Наталка Слюзар, М. Цегельська. Модераторами панелю були: Юрій Нестерчук та інж. Роман Волчук (Волчук і Маербирл дорадники інженери).

Сергій Солдатов доповідатиме в Ню Йорку

Ню Йорк, Н.Й. — Конференція Українських Політичних Партій і Організацій (КУППО) повідомляє про зустріч українців Ню Йорку з недавнім політв'язнем із СССР, учасником естонського самооборонного руху, Сергієм І. Солдатовим, у суботу, 5-го червня, о год. 5-ій по полудні, в Пластовому Домі тут, при 144 Друга авеню, де його представить ген. Петро І.Григоренко, голова Закордонного Представництва Української Гельсінкської Групи. Сергій І.Солдатов виголосить доповідь про „Естонський визвольний рух у зв'язку з іншими національними рухами в СССР". Про С. Солдатова у „Віснику репресій в Україні", виданні ЗПУГГ 1980 р., читаємо: „У липні 1980 року політв'язні Мордовського табору ЖХ-385/3-5 Юрій Бадзьо (...), Роберт Назарян, Сергій Солдатов (...) і Володимир Осіпов звернулися до уряду СССР і світової громадськости з протестом проти радянської аґресії в Афганістані та пов'язаним з нею загостренням репресій всередині Радянського Союзу. Одночасно вони заповіли голодівку на день відкриття Олімпіяди, 19-го липня 1980 р., і страйк на час усієї Олімпіяди".

Сергій Солдатов, росіянин, народився в 1934 році, проживав довгі роки в Естонії і завжди солідаризувався з визвольним рухом Естонії проти російської окупації, як і засуджував російсько-совєтське поневолення всіх інших неросійських народів, включно з Україною. У 1972 році група естонських демократів звернулася до ОН з „Меморандумом про положення в Естонії", у якому скеровувалася увага на катастрофальний стан естонського народу, що його прирекла на русифікацію і зникнення насильницька політика Совєтського Союзу. 'Меморандум' містив у собі вимогу здійснення права самовизначення для Естонії. В грудні 1974 - січні 1975 рр. у Таллині були заарештовані К. Мяттик, М. Кийренд, Артем Юськевич (українець), А. Барато і С. Солдатов. Всі були засуджені за „антисовєтську аґітацію і пропаґанду". Солдатов одержав шість років позбавлення волі в таборі суворого режиму.

Крім того в серпні 197[illegible] року був заарештований за зфабрикованим кримінальним обвинуваченням його син Олександер, якому тоді щойно було сповнилося 18 років, і засуджений на п'ять років таборів. Одночасно не припинялися шантаж і погрози його дружині Л.І.Солдатовій-Ґрюнберг. Рік тому С.Солдатов виїхав на Захід, де продовжує діяльність на захист Естонії і поневолених народів у СССР.

Арґентина признає, що війна за Фальклянські острови — жорстока

Об'єднані Нації. Генеральний секретар Об'єднаних Націй Гавіє Перез нараджувався в минулу середу 26 травня ц.р. знову з британським амбасадором до ОН Антоні Персоном і арґентинським амбасадором Арнольдо Лістра, діставши від Ради Безпеки ОД доручення відновити свої посередницькі мирові заходи. Арґентинський міністер закордонних справ Коста Мендез заявив, що хоча він не вдоволений становищем Ради Безпеки, проте сприяє мировим посередницьким заходам з уваги на великі людські втрати у цій „жорстокій" війні. За твердженням британського міністра оборони Джана Нотта в палаті громад — Британія втратила вже 98 моряків і вояків вбитими і кількадесять дальших пораненими, — арґентинці втратили зараз у першому дні цієї війни, коли затонув сторпедований арґентинський кружляк „Генерал Бельґадо" 2 травня ц.р. — 321 моряків, від того часу число вбитих і затонулих арґентинців перевищує 400. Британці втратили знову нищильник „Ковентрі" і допоміжний торговельний корабель „Атлянтік Конвейор", при чому в першому випадку згинуло 20 моряків, в останньому — чотири вбиті і десяток поранених. За коментарями військових фахівців — обидві сторони мають непередбачену трудність: не стає їм смертоносних ракет.

Папа Іван Павло II відвідує Велику Британію

Ватикан, Італія. — Після довгого вагання і непевности, спричиненої арґентинсько-англійським конфліктом, Ватикан офіційно проголосив, що в п'ятницю 28-го травня ц.р. Папа Іван Павло II прибуде на 6-тиденні відвідини до Великої Британії. Це перший раз в історії, що голова вселенської Католицької Церкви відвідує Англію. Ватиканські джерела подають також, що після того папа відвідає Арґентину в наступному місяці для зрівноваження його відвідин до Англії. Одначе арґентинська амбасада в Римі не підтвердила такого пляну. Ватиканські джерела подали, що архиєпископ Ахілле Сілвестріні відлетів до Буенос Айресу з персональним листом Папи до президента Арґентини, Леополдо Ф. Ґалтієрі. Сілвестріні сказав репортерам на летовищі в Римі, що він „везе з собою думки і почування Папи для всього арґентинського народу". Подають далі, що Сілвестріні — насправді міністер закордонних справ Апостольської Столиці — хоче засягнути опінії арґентинського уряду та арґентинських католицьких провідників щодо відвідин Папи. Один неназваний арґентинський дипломат в Римі сказав, що такі відвідини можуть принести заспокоєння і спричинитися до відпруження войовничої атмосфери". Як відомо, 95% арґентинського народу є католики. Відносини між Ватиканом і англійськими королями зірвані в 1534 р., коли король Генрих VIII зорганізував Англіканську Церкву, після того, як Папа Клементій VII відмовився уневажнити його подружжя з Катериною з Араґону і дати дозвіл на шлюб з Анною Болейн.

ТЕПЕР У СУДІ ВИРІШУЄТЬСЯ СПРАВА ПОНАД 2,200 чорних гаїтян, які прибули до берегів ЗСА нелеґально, тікаючи переважно від злиднів і нужди на їхньому острові в Караїбському морі протягом цих двох років. Найбільша хвиля їх прибула на початку 1981 року. Досі їх тримають у спеціяльних таборах, проти чого здіймається протест з американських чорних кіл, що це „расизм", упередження проти них, бо вони чорні. Але дати їм всім азиль теж не легко, бо це заохотило б маси інших неамериканців прибувати в будь-якому числі до Америки, яка і так приймає кожного року багато іміґрантів, але хоче, щоб вони старалися сюди дістатися законним шляхом. Справа гаїтян перебуває в суді. Американський суд досі стосував інший підхід у кожному окремому випадку. Якщо втікач з Гаїті з-під режиму диктатора Жана Клода Дювальє міг довести, що він політичний утікач, таких Америка радо вітає. Але ЗСА не можуть приймати без міри сюди самовільних іміґрантів, якщо вони втекли з економічних лише причин. В такому разі вони повинні подати заяву на виїзд з Гаїті і на візу до ЗСА і чекати, коли квота дозволить їм на приїзд до ЗСА.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН ЗНОВУ ЗААТАКУВАВ демократів в часі 1.000 бенкету республіканської партії у Лос Анджелесі, в дні 25-го травня ц.р. Він закинув їм політику неґативізму, де кожна заява розпочинається від „ні". Особливо Президент заатакував спікера Палати Репрезентантів Томаса О'Ніла, закидуючи йому, що він не хоче йти на компроміси, а лише вимагає цілковитої капітуляції політики Президента. Роналд Реґен приїхав до Каліфорнії на шестиденні вакації перед своєю плянованою поїздкою до Европи. Перед бенкетом Президент відвідав фабрику „Раквелл Інтернешонел", де будують тепер бомбовики Б-1 і космічний корабель. Обороняючи перед робітниками свою економічну програму, Роналд Реґен зустрів тепле привітання працюючих на фабриці, особливо за підкреслення потреби збільшити видатки на зброєння.

Европейські держави продовжують санкції

Брюссель, Бельгія. — У своїй політиці дальшої піддержки Британії, більшість держав-членів Спільного Економічного Ринку погодилися продовжити економічні санкції проти Арґентини за її інвазію Фалькляндських островів. Санкції продовжено на необмежений час.

Італія і Ірляндія, які відлучилися від 8-ох інших членів Спільного Економічного Ринку минулого тижня в Люксембурґу, відмовилися й тепер в голосуванні за санкціями проти Арґентини.

Поновлення санкцій наступило після того, як британська морська піхота зайняла позиції на Східньому Фалькляндському острові в намаганні збройним шляхом зліквідувати арґентинські військові з'єднання на Фалькляндських островах.

Ірляндія по традиції задержує становище невтральности, коли йдеться про мілітарні порахунки між державами. Крім того, Ірляндія має свої власні розрахунки з Британією за Ульстер.

ТИСЯЧІ СТУДЕНТІВ З ТАЙВАНУ КОЖНОГО РОКУ вписуються до американських високих шкіл, а з ними рівночасно приїжджають студенти-аґенти пануючої тепер на Тайвані Куомінтанґ партії, які шпигують своїх товаришів. Коли про якогось студента вплинуть інформації неґативні до уряду його держави, йому звичайно відбирають при перших відвідинах родини пашпорт та не дозволяють на дальші студії в Америці або таки арештують. Часом наслідки ще поважніші. Багато розголосу зробила трагічна історія професора Чен Вен Чена з університету Карнеґі Меллон, який поїхав відвідати свою родину, його тіло знайшли на терені Національного університету в Тайвані.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00.
UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J

Статті і дописи підписані авторами не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, допучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу 65¢ місячно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Конференції на показ

Совєтський диктатор Леонід Брежнєв переслав президентові Реґенові свою відповідь на минулотижневу заяву Реґена, що він, Реґен, готов вже у червні цього року стрінутися з Брежнєвим на „вершинній" конференції для обговорення можливостей не обмеження, а редукції існуючого збройного арсеналу — однаково ЗСА, як і СССР, в першу чергу арсеналу ядрової зброї, але також і так званої конвенціональної, до якої в першу чергу належить змоторизована піхота. Про факт отримання у Білому Домі листа Брежнєва поінформував пресу державний секретар Александер Гейґ, який, проте, обмежився до дуже загального ствердження, що лист Брежнєва „підбадьорливий". Проте, — казав він, — тепер докладно перечитують і аналізують ту відповідь Брежнєва і „в найкоротшому часі" відомим стане становище американського Уряду. Можна припускати, що президент Реґен буде послідовним і що у висліді обміну такими промовами і листами прийде чи вже у червні чи осінню цього року, скорше чи пізніше, до нової зустрічі голів двох найбільших і найсильніших сучасних великодержав.

Такої зустрічі бажають собі найширші кола суспільства в обох тих країнах, в ЗСА і СССР, та, мабуть, в усіх країнах світу, стривожених можливістю „конфронтації" ЗСА і СССР, себто вибуху третьої світової війни, яка в добі існування атомової зброї була б загином для людства. Ото ж острах, щоб така війна не стала страхітливою дійсністю, логічний і зрозумілий, коли люди раз-у-раз читають у пресі, слухають у радіопередачах та оглядають на своїх телевізорах, як безперервно збροяться дві найсильніші потуги у світі та як збροяться взагалі всі великі і малі держави всіх континентів. Мусить лякати людину свідомість, що промисл на оборонні цілі зростає куди більше, як промисл будь-якої іншої ділянки — для мирного вжитку. І коли раз-у-раз чуємо, що таке-то підприємство перестало існувати і викинуло на вулицю стільки то тисяч своїх робітників і службовців, які побільшили собою лави безробітних, то між тими банкрутуючими підприємствами нема фабрик, майстерень, лябораторій — працюючих для побільшення арсеналів зброї...

Логічним є жагуче бажання збереження миру. Але нелогічно прив'язувати будь-яку вагу до „вершинних конференцій з участю кремлівських володарів, як до засобу зберегти мир, захоронитися проти загрози війни. Завітньою ціллю Совєтського Союзу не є мир і добробут власних громадян ані, ще менше, інших країн і народів світу. Будівничі й проводирі російсько-большевицької імперії об'єднали від жовтня 1917 року по нинішній день месіянізм комуністичної „віри" й імперіялізм російського націоналізму і в сумі постала ціль: „угробити" вільний світ. Тому кожний репрезентант СССР на кожній міжнародній конференції „на вершинах", де СССР репрезентований його президентським диктатором, має на цілі тільки і виключно наблизитись до реалізації тієї завітньої цілі, а не віддалитись від неї. І тому багаторічні розмови, торги і конференції за президентів Ніксона, Форда і Картера, якім довели до підписання договорів про обмеження стратегічної зброї, САЛТ 1 і САЛТ 2 — вийшли в односторонню користь СССР, — і тому й американський Сенат ще з демократичною більшістю за президента Картера — відмовився ратифікувати САЛТ 2. Реґен взагалі поставив іншу тезу: не обмеження стратегічної зброї, яке залишає дорогу до дальшого зброєння, а редукція існуючих арсеналів зброї. Але чи можна сподіватися, що Москва погодиться на таку редукцію та ще й дозволить перевіряти, що вона такий договір переведе в життя?!

За існування Ліги Націй відбулися десятки конференцій „роззброєння" і в їх остаточному висліді вибухла Друга світова війна. Як довго існує СССР з його ідеологічним обличчям та його конкретною політичною ціллю — так довго не буде дійсного роззброєння. Російсько-большевицький імперіялізм не заперечить своєї авторитетно-диктаторської системи, ані своєї цілі угроблення західньої демократії у світі та заведення у ньому комунізму з керівним центром у Москві. Найближча конференція Реґена з Брежнєвим матиме тільки пропаґандивний характер і пропаґандивну, а не реальну мирову вартість.

ПЕРЕСТОРОГУ ЩОДО КОРИСТУВАННЯ аспіриною для дітей видала Американська Академія лікарів дитячих недуг. Лікарі ствердили, що аспірина може бути одною із причин поважного занедужування дітей у віці між 5 а 14 роками. Недуга є дуже небезпечна, бо атакує мозок та кінчається у 20 до 30 відс. смертю дитини. У статті про небезпеку аспірини для дітей, що появилися в червневому медичному журналі, лікарі дитячих недуг поручають замість неї у випадках високої гарячки, уживати змивань літеплою водою і давати дітям якнайбільше плинів.

М. Петрович

ЧЕТВЕРТИЙ УНІВЕРСАЛ І НАШІ СУЧАСНІ ЗАВДАННЯ

Цього року в січні минуло 63 роки з часу, коли то в Києві був проголошений IV Універсал. „Ми, Українська Центральна Рада, обрана з'їздами селян, робітників і солдатів України, сповіщаємо всіх громадян України: Од нині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу". А рік пізніше, 22-го січня 1919 року, Директорія Української Народної Республіки підписала Акт про об'єднання всіх українських земель в одну самостійну й соборну Українську Державу. „Віднині, — читаємо в Акті, — зливаються в одно віками відділені одна від одної частини України — Галичина, Буковина, Закарпаття й Наддніпрянська Україна в одну Велику Україну. Сповнилися відвічні мрії, для яких жили та за які вмирали кращі сини України.

Сьогодні, згадуючи і вшановуючи історичні Акти 22-го січня, часто завдаємо собі питання, чому все таки не здійснилися відвічні мрії кращих синів України, чому Українська Республіка тільки короткий час проіснувала як самостійна держава, й чому Україна, знову розділена, опинилася під чужинецьким пануванням, а згодом стала „об'єднаною" в українській „радянській" псевдодержаві, в рамах нової російської імперії, що називає себе Совєтським Союзом й прикриває свої імперіяльні цілі гаслами соціялізму, інтернаціоналізму та комунізму. Тим часом загальновідомо, що і в т. зв. Українській Радянській Соціялістичній Республіці і в інших ніби „самостійних" союзних республіках проходить пляновий русифікаційний процес, завданням якого є довершити те, що не далося здійснити царському режимові, тобто ліквідувати національну самобутність українського і інших неросійських народів та перетворити їх в один так зв. „радянський" народ з єдиною російською мовою, культурою тощо.

Відповідь на ці питання складна й важка. Своїми коріннями вона великою мірою лежить в історичному минулому, як і в національній „діялектиці" російського большевизму, яка на ділі заховалася дотепер. У період між двома світовими війнами молоде українське покоління, зокрема в Західній Україні, часто всю вину за упадок Української Держави спихало на українських соціялістів, які в той час були головною діючою політичною силою в Українській Центральній Раді. Їм приписували, а то й ще тепер приписують вину за повільність усамостійнення України, за те, що Українську Народну Республіку треба було проголосити самостійною вже Першим, а не щойно IV Універсалом. Їм передусім закидають, що вони, захоплені інтернаціональним соціялізмом й „братерством" з російськими соціялістами, не відчули духа часу, стали „пізніми Іванами" й у зв'язку з цим на них спадає вина за упадок української державности в 20-их роках.

Все це, треба сказати, був досить таки емоційний підхід до складних проблем; все це було шукання „жертвенних козлів" відпущення, дуже суб'єктивна і невірна оцінка тих часів та подій. Відкидали й відкидають таку оцінку тепер уже дуже нечисленні учасники тих історичних подій в Україні, як ось, наприклад, один із членів української Делеґації, що підписав Берестейський мир П. А. Плевако. В розмовах зі мною він не раз вказував на помилковість такого підходу до тодішніх подій в Україні, на те, що тодішні видатні українські діячі, які в своїй більшості були членами двох найбільших в той час українських партій соціялістів-демократів і соціялістів-революціонерів, жили і діяли в умовах наростання української національної свідомости. Адже, наприклад, Грушевському прийшлося писати брошуру „Хто такі українці і чого вони хочуть". Таким чином і Універсали Української Центральної Ради віддзеркалювали в собі процес наростання цієї національної свідомости, завершенням чого був IV Універсал.

Але не тільки П. А. Плевако так оцінює тодішню ситуацію. І серед вдумливих українських націоналістів, що жили між двома світовими війнами, були такі, що подібно оцінювали і ролю українських соціялістів і тодішні історичні обставини. До них передусім належить Юрій Липа, один з найвидатніших націоналістичних мислителів 30-их років, що в 1945 році трагічно згинув, бувши лікарем в Українській Повстанській Армії. У своїй, на жаль, тепер призабутій книжці „Призначення України" (вийшла перший раз 1938 року у Львові, другим накладом 1940 року у Варшаві, а третім також у Варшаві 1942 року), яка є спробою синтези українського народу й „призначення" України. Юрій Липа пише:

„Найповніше виявила себе в межах українства ідея українського соціялізму; тепер вона є предметом жорстоких нападів, її дехто обвинувачує як причину упадку української державности... Але поза теорією були й люди і навіть дуже видатні українські люди — соціялісти... Пригадаймо собі, що і перші селянські протицарські повстання й останні протибольшевицькі були у великій мірі чином соціялістичних провідників. Першими речниками ідеї державної незалежности України за часів Великої війни були соціялісти... Дехто думає, що треба було вождів-соціялістів 1917 р. з їх гаслами замінити вождями-демаґоґами з 1937 р., і маси були б несоціялістичні. Це неправда. Можливо навіть, що вожді 1917 р. по духу були найменше соціялістичні. Зате в низах і серед рядової інтеліґенції багато було таких, що хотіли жити і вмирати тільки за таку Україну, яка має в руці червону квітку, символ соціялістичної справедливости".

А на іншому місці Юрій Липа підкреслює великі заслуги тодішніх українських патріотів, які називали себе такими чи іншими соціялістами: „Українські соціял-демократи, а навіть соціял-революціонери були відрадним явищем в расі в порівнянні з анархічними ліриками, дон-кіхотами (Липа має на думці українське культурництво). Соціялізм витягнув інтеліґентів із затишків і зв'язав з масами... 1917 рік міг випасти жахливо, коли б перед тим не працювали серед мас соціялісти... Зрештою, що не соціялізм був тоді для них найважливішим свідчать хоч би факти: блискуча національна організація полонених у Німеччині й Австрії „Союзом Визволення України", що дала десятки тисяч кадрів національних інструкторів (коло 50-60 тисяч), або Берестейський мир, де зручність українських соціялістів заімпонува-

(Закінгення на стор. 4)

П. О.

Поеми Василя Ґренджі-Донського

(Василь Ґренджа-Донський. Твори. Том II. Поеми. Видання Карпатського Союзу. Відділ у Вашінґтоні. 1982, стор I, 278).

Так само як і перший том, другий том видано в гарній оправі з золотим тисненням, з зображенням гуцула з трембітою. Мистецьке оформлення книжки належить М. Михайлевичу, ілюстрації Юрія Луцика. Літературна редакція професора доктора Василя Лева. Книжка складається із шістьох розділів: 1. Короткі поеми, 2. „Червона скала". 3. „За волю Срібної Землі", 4. „Сава Тур", 5. Із циклу „Виховне читання", 6. „Чорні хмари".

Початок короткої поеми „Медея Верховини" своїм сюжетом трохи нагадує „Катерину" Тараса Шевченка, але образ головної героїні Василини цілком відрізняється від Катерини. Василина убиває свого зрадливого коханка, а сама божеволіє. Тему зрадженої дівчини-покритки розроблено і в поемі „Гуцулка", але закінчується вона тим, що зрадливий гуцул повертається до своєї милої і обоє вони знаходять утрачене щастя.

Але побутові теми менше цікавлять письменника. В. Ґренджа-Донський приділяє найбільшу увагу героїчному минулому свого рідного краю. Одна з найкращих історичних поем В. Ґренджі-Донського — це поема „Червона скала", написана на підставі історичних джерел та народних переказів про Хустський замок-фортецю та про князя цього замку Богдана. Впродовж століть ця фортеця відбивала напади ворогів. Але 1242 року татаро-монгольська орда хана Батия після довгих упертих боїв здобула фортецю і зруйнувала її. Після відступу татаро-монголів хустський замок був відбудований. В основу поеми взято народний переказ, записаний від старого селянина С. Іваницьким. Короткий зміст цього переказу такий. Татари зайняли хустський замок і захопили в полон дружину й однорічного сина хустського князя. Минали роки, хлопець виріс і став хоробрим татарським вояком. Коли ж мати розповіла йому всю правду, він вирішив повернутися до свого батька. Князенко тікає разом із матір'ю, але мати помирає в дорозі до свого рідного краю. Перед смертю вона дає синові медалю з ланцюжком, щоб батько міг упізнати свого сина. Але батько побачив цю медалю лише після цього, як убив свого сина. З розпачу князь убиває себе мечем. Кров потекла і зачервонила скелю. І з того часу ця скеля стала зватися „Червоною скалою". Цей сюжет і розробив письменник у своїй ліро-епічній поемі. Починається вона прологом-заспівом, в якому автор висловлює свою велику любов до рідної Верховини:

„О, Верховино,
рідний краю,
Прийми сердечний
цей привіт...

Яка багата ти
на скарби!
Яка убога
на майні!...

І свято вірю —
відчуваю,
Що прийдуть
світлії часи
І щастям заживеш,
мій краю,
Серед чарівної краси.

Так само як у своїх поезіях, В. Ґренджа-Донський і в поемі „Червона скала" з великою любов'ю і глибоким почуттям описує красу Верховини, Срібної Землі:

А край наш —
то земля краси,
Співучі води і ліси
І річеньки сріблясті.
Серед розкішних
тих лісів
Лунає завжди
милий спів,
Мов у найкращій казці.

Цікаве своїм змістом (але, на жаль, не формою) історичне оповідання з XYI сторіччя „Сава Тур". Значно краще було б, якби автор це гостро сюжетне оповідання написав прозою, а не віршами, в яких переважають бідні дієслівні рими: „убив-устромив", „вскочив-збочив", „зростав-послав", оповідав-забажав" і т. д.

Твір під назвою „За волю Срібної Землі" у віршовій формі подає хроніку подій 1918-1919 років і закінчується розділом „Гуцульська республіка". Такою ж хронікою в віршовій формі є „Із циклю „Висохле чатиння") про події в 1930 роках) та „Чорні хмари" (про події 1939 року). Ці твори можна назвати циклом поезій, бо вони не належать до жанру поеми. Ці поезії відзначаються народно-пісенними мотивами і пісенною ритмікою рідних авторові гуцульських коломийок:

Дика качка на ставку
миє гарну шийку,
чути пісню на лужку,
ніжну коломийку.

„Ой, гуцули молоденькі,
гуцули, гуцули!
Вечір будуть вечорниці,
аби не забули!"

„Ой дівчата-голубчата
впускайте до хати,
хлопці грають,
бють цимбали,
ходіть танцювати!"

Поет закоханий в рідну природу Верховини, і він з великою любов'ю оспівує її красу:

Я гори змалку полюбив
І рідну лісову природу,

(Закінгення на стор. 4)

Володимир Душник

НЕ ВСЕ ГАРАЗД В ЦАРСТВІ КҐБ

Як відомо, в січні 1982 р., після похорону Михаїла Суслова, застрілив себе ген. Семеон Цвігун, другий по черзі член всемогучого КҐБ що від 1969 року до січня ц. р. очолював КҐБ, разом зі своїм зверхником Юрієм Андроповим. Застрілив себе або його застрілили.

Андропов, який має великий досвід в совєтських політичних махінаціях і знає колісцята бюрократичної машини користувався досвідом ген. Цвігуна, який був ніби українського роду, і який був професійним тайним агентом ще від 1939 року. За почином тих двох поліцаїв, КҐБ зросло до великої сили, так, що сьогодні КҐБ є найбільш впливовою установою в СССР від часів Лаврентія Берії, якого замордували самі члени Політбюра кілька тижнів після смерти Сталіна в 1953 році.

Ген. Цвігун був підвищений минулого року до повного членства в Центральному Комітеті компартії та був сильно протеґований самим Брежнєвим, з яким він познайомлений: жінка Брежнєва є сестрою жінки Цвігуна.

Минулої осені, ген. Цвігун почав засекречене слідство проти дочки Брежнєва, Ґаліни, яка є дружиною ген. Я. М. Чурбанова, великої фігури у совєтському міністерстві внутрішніх справ. Ґаліна буцімто була вплутана в злодійкувату аферу члена Большого Театру, „Бориса-Цигана", якого арештували за крадіж дорогоцінних каменів. Тому, що ці справи тісно засекречені, західні спеціялісти не можуть з'ясувати, що в'язало Ґаліну з „Борисом-Циганом".

Між іншими соратниками високого ступеня біля Андропова є Ґ. К. Цінев, В. М. Чебріков і Н. А. Щелоков, і вже згаданий зять Брежнєва, Чурбанов. Цього останнього піднесли до ступеня генерала і вислали до КҐБ як репрезентанта МВД, на місце ген. В. С. Папутіна, який загинув під час совєтської інвазії до Афганістану в 1979р.

Загально думають, що ген. Цвігун був стрижнем КҐБ, і був всеціло відповідальним за зріст сили і значення КҐБ. У вересні 1981 р. він помістив був велику статтю в „Комуністі" про знищення правозахисного руху в СССР та чванився, що коло 40 українських дисидентів опинилися під ключем. Ген. Цвігун бачив на кожному кроці „небезпеку" для СССР і виступав навіть проти модерної музики, (т. зв. „пап мюзік"), проти західніх „джінсів" та проти ношення чи вивішування хрестів і т. п.

Ген. Цвігун був раніше шефом тайної совєтської поліції в Молдавії і Центральній Азії аж до 1967 року, коли-то Андропов став головою КҐБ.

Сам Андропов був совєтським амбасадором на Мадярщині в рр. 1954-1957, де він відіграв головну ролю в здавленні мадярського проти-комуністичного повстання в 1956. Він став членом Центрального Комітету партії в 1961 р. і був секретарем Центрального Комітету від 1962 до 1967, але він був безнастанно під „ідеологічною контролею" Міхаїла Суслова.

В травні 1967 р. його покликали на голову КҐБ, після чого він став членом-кандидатом Політбюра, а в 1973 р. став його повноправним членом.

Андропов має тепер 67 років, і він хворіє, дармащо він молодший від пересічного віку інших членів Політбюра, маючи 69 років. Недавно померлий Суслов мав 79 років. Лотиш Арвід Пелше має 83 роки, прем'єр міністрів Ніколай Тіхонов 76 років і сам Брежнєв — 75 років.

В опінії західніх спеціялістів Політбюро є збираниною старців і загорілих доктринерів, яким нелегко оперувати у світі модерних чи змодернізованих ідей чи рухів.

Це саме можна сказати про верхівку КҐБ, що є правою рукою Політбюра та виконавцем його далекосяжних плянів для поширення і закріплення московського панування у світі.

Ганна Черінь

ЧЕРВОНІ ГОРИ, ПРЕРІЙ ПРОСТОРИ

IV

Та скеля називається Верблюдом, а друга виглядає, як корабель, або щось інше, залежно від вашої уяви. Звичайно, якщо ви берете тур, то ґід вам наплете всяких небилиць про вигляд і значення кожного каменя й камінчика, і як він вас умовить та як ви довго на ту скелю дивитиметеся, то вона вам здається й козою, й коровою, й ведмедем. Але краще самим додуматися, що то таке, ніж щоб хтось вам те підказав.

Господарі вже на нас чекали.

— Ми скучили. Без вас хата порожня.

— А що ж ви тут без нас робили?

— Готувались до вашого вечора. Пробу з деклематорами провели, залю прибрали, тістечок напекли... От може порадите мені, як цього торта прибрати?

Пані Софія попала в яблучко. Прибирання тортів — моя пасія. Нащипали рожевих пелюсток, обсипали їх білком і цукром — і на торті „виросли" троянди. Ну, як печиво є, то вже пів успіху. Щоб ми робили без кави? Треба би скласти програму, але цього я не роблю. Ніхто мені й не повірить, але я укладаю програму вже на вечорі, поки публіка посходиться та повсідається. Дивлюсь, що то за люди, й відповідно вибираю матеріял. Правда, заздалегідь ми умовились, із декляматорами, які уривки з мого роману будемо читати. Четверо молодих людей, пластуни, читали ролі головних героїв, а я — як і належиться — за автора.

Костюки сердились, що ті чи інші особи не зволили з'явитися, й міркували про причини.

— От я вже їм покажу! Як вони щось улаштують, я теж не прийду! — Головною причиною було літо. Хоч Колорадо не так далеко від пекучої Арізони й Ню-Нехіко, гори роблять різницю. Тут можуть рано гримнути морози, отож лови літо, поки не втекло! В червні й липні більшість подорожує й утікає з міста, навіть із такого гарного, як Денвер. Власне, ми десять літ тому влітку приїжджали через Денвер до північної Канади. Перед тим я написала до Союзу Українок — чи не хотіли б вони мого Літературного Вечора. Відповідь прийшла коротка й чесна: Дуже хотіли б, але не можна, бо якраз членки варять вишневе варення. Мабуть, вони його й тепер варили.

— Досі в мене було враження, що в Денвері українці живуть дружньо, не лаються. Але клубочок помалу розплутався, і виявляється, що й тут у кожного ворогів більше, ніж друзів. Кожна сторона каже, що вони не хотіли сварки, а тільки ті завинили.

— У нас часом досить важливі гості бувають! — хваляться денверці. — Ми тут вітали Зою Когут, Миколу Понеділка...

— І пробували їх загнуздати до тих чи інших, тільки вони не далися. Зоя навіть дуже розсердилася...

— А ви з яких? — одверто запитала мене товста (опасиста) жінка.

— Я з тих, що до всіх належать. Я ваша.

— Я так і думала, — задоволено ствердила жінка. Вона була чудова, уважна слухачка, і читаючи я ввесь час на неї дивилась.

Вдома я слухала свій виступ записаний на стрічці, і мені не подобалось. Боячись перебільшених емоцій, я хронічно недобираю, читаю свої рядки часто байдужим, занадто рівним голосом. Обіцяю собі наступного разу дати більше вогню, а потім роблю те саме. Якось мені соромно грати „артистку". Особливо, коли послухаєш виступи інших авторів, що криком кричать і махають руками, як Драч або Євтушенко.

Врешті, слухачі були уважні, теплі, тож мені це створило добрий настрій, і загалом вечір був вдалий. Декляматори були дуже добрі, ввійшли в свої ролі й відчували те що говорили.

При цій нагоді відвідали ми денверських мистців — малярів Мошинських. Спочатку оглянули їх ґалерію, повз якої ніхто байдуже не пройде, бо передня стіна будинку — це мистецька реклама: в 1976 році, в 200-ліття ЗСА, Мошинські створили мозаїку: на човні причалюють до Трої (цебто, до Америки) новітні троянці. Кермує Еней — Юрій Мошинський, ззаду з веслом його батько Володимир, а біля вітрил — мати й дві дочки, Оксана й Наталка. Крім Наталки, що вийшла заміж, сім'я живе й працює разом, один одному допомагаючи, один від одного навчаючись. Володимир Мошинський, патріярх цього роду — вояк української армії в 1918-21 роках, вчитель Оксани й Юрія — досконалий портретист. Очі його героїв пропалюють душу вогнем; об'єктами картин є часто історичні особи. Якраз того тижня Мошинські виставляли цикл образів із історії Колорадо, від травня до червня; а потім губернатор хоче ті картини на виставку до себе. Тут можна було побачити відомих історичних осіб — Кіт Карсона (це зовсім не кіт, а трапер-пластун, проводир піонерів), Джіма Банера, індіянського вождя, фурґони, спокійних господинь і дуже нервових чоловіків, що озираються навколо, сподіваючись кожної хвилі наскоку індіян. Був тут і леґендарний, буремний герой — сенатор Горас Табор та його прекрасна любка — Бейбі До. Про них пізніше.

Ось образ піскової бурі; квітуча юкка, така поширена в Колорадо й зовсім незнана в Україні; в іншій кімнаті — ніжні обриси квітів — робота Оксани. І раптом — книжка російською мовою „Як годувати корів". Автор її — Юрій Мошинський.

— Що ви маєте спільного з коровами?

— Гроші. Дали мені це зробити. Якби я не зробив, зробив би хтось інший.

— Але допомагати росіянам корів годувати?!!

— Нічого їм не допоможе. Їжа погнила, а дорогі, куплені в Америці корови подохли.

Володимир Мошинський карбує, чи як він каже „чеканить" ікони золотими листками. Робота ювелірна, прецизна й дуже дорога. Це — його патент. Юрій же — майстер на всі руки. Він передавав через радіо цикл культурно-освітніх лекцій про мистецтво, кожний раз в'єднуючи в програму Україну. Це така праця, котрої наші люди не бачать, але користь вона приносить багато більшу, ніж пустодзвонні реферати на академіях.

Оксана ходить на заробітки: малює обгортки, реклями, картки. Знаючи ціну своїй праці, що в житті ніколи не знаходить належного признання, Мошинські побудували сховище, де пильно зберігають свої картини плянуючи їх, коли на те прийде пора й потреба, передати до музеїв України.

(Продовження буде)

„У боротьбі за гідність"

Під таким кличем відбудеться у днях від 29-го до 31-го травня ц.р., на Оселі „Верховина" в Глен Спей, Н.Й., З'їзд реґенсбуржців, чи українців — колишніх мешканців Оселі Ґанґтоферзідлюнґ Реґенсбурґу й области, які з'їдуться, щоби обдумати, як задокументувати та передати поколінням ще одну сторінку історії української еміґрації.

Комітет, що створився два роки тому, проробив першу організаційну працю (відшукав 560 адрес), встановив сітку представництв по більших скупченнях та зібрав поважну кількість документів до запляно ваного збірника, який у майбутньому свідчитиме перед чужими і своїми, що ми в даному часі (1945-49) не були невдячними „ізменніками родіни" чи з'їдачами дарового 'унрівського' чи 'ірівського' хліба, але своїм наставленням — боротьбою проти насильної репатріяції перші освідомлювали Захід про небезпеку, що її несе для світу східній „визволитель".

Це не припадок, що саме дні від 29-го до 31-го травня пригадають учасникам ті часи, коли вони безпомічні, „гнані і голодні", ховаючись по баварських лісах та шукаючи притулку в не завсіди зичливих німців перед заприязненою з переможними західніми союзниками большевицькою репатріяційною комісією, зустрічаючись потаємно, тривожно запитувалися один одного, „а що тепер буде?".

Але знайшлися серед того нашого люду особи, які, ризикуючи власним життям, відважилися стати перед командою американської армії і шукати в неї захисту. Хіба Божому Провидінню можна завдячувати, що в місцевій військовій команді знайшлася ознайомлена з нашою історією людина чеського походження, підполковник Яромір Ян Поспішіль. Зрозумівши наше положення, наражуючись на особисті неприємності, він мав відвагу стати в нашій обороні та охоронити від неминучої загибелі.

І саме дата З'їзду збігається з датою першого документу, який після цілomісячної неповности (американці зайняли Реґенсбурґ 25-го квітня) приніс деяке заспокоєння.

Тому, що цей документ, на якому є дата 28 травня 1945 року, є єдиним того роду, наводимо дослівно його зміст:

Military Government
Detachment FID 3
Regensburg

JJ/Irl
28 May 1945

Subject: Ukrainian Committee
To Whom It May Concern.

I. Authority is given to:
Dr. Julian Katrij
Mr. Bohdan Hanuszewskyj
Eng. Dmitro Tromza

to form a Ukrainian Committee for the purpose of coordinating the religious, social and cultural activities of Ukrainian People in the Regierungs-bezirk Niederbayern-Oberpfalz.

2. Specifically, authority is not granted for this committee to engage in political activities of any nature whatsoever.

For the Military
Government Officer:
JAROMIR J. POSPISIL
Lt Colonel, QMC
Deputy Mil Govt Officer

На підставі цього документу створився у Реґенсбурзі під проводом молодого енерґійного Богдана Ганушевського Український Обласний Допомоговий Комітет, який вже 31-го травня добивався від полк. Поспішіля другого, золотими буквами в анналах української політичної еміґрації записаного документу, що дефініювавши поняття ДП-осіб (до речі, тодішня дефініція звучить не так як її опісля прийнято), заборонив насильну репатріяцію.

Цей преважливий документ врятував життя тисячам людей.

Маючи такий документ, Комітет почав видавати членські виказки, а вістка про їхню „спасенну" силу миттю розійшлась поміж народом, який, щоб придбати таку виказку, почав „облягати" домівку Комітету. Організаційного розгону не вспіли здержати провокаційні намагання НКВД-истів, бо спорадичні брутальні їх перешкоди (тимчасове опечатання домівки, арештування невтомного секретаря комітету) нівелювала здорова, конструктивна настанова українського загалу. Така постава не могла не звернути уваги відповідальних (військових чи опісля цивільних) чинників, тому не диво, що саме українцям було віддано один із найкращих таборів в цілій Німеччині, Ґанґтоферзідлюнґ, в якому протягом чотирьох років розвивалося конструктивне життя.

Ми є свідками, як культурні народи стараються передати грядучим поколінням кожний вияв їхнього життя.

А в нас?...

Ту прогалину, бодай в обмеженому (реґенсбурзькім) засягу старається заповнити згаданий Комітет, а задуманий З'їзд має стати одним із помічних середників для тієї цілі. Відрадним явищем є факт, що в Комітеті працюють поруч себе не тільки „гонені", але й їхні діти, які хочуть сплатити борг вдячности родичам, священикам, учителям, виховникам за те, що в таких несприятливих обставинах допомогли молоді добути знання та формувати духове й громадське 'я'.

З поступом праці над Збірником виникають найрізнорідніші думки відносно його назви, змісту, форми та фінансування, — ті справи повинен продискутувати та вирішити саме намічений З'їзд.

Після довгих розшуків, Комітет нав'язав контакт із благородним добродієм тисячних мас, полк. Поспішілем, який незвичайно тепло схвалив наш почин та пообіцяв (як тільки йому дозволить здоров'я) взяти участь в запланованому З'їзді. Це була б нагода для громади подякувати йому за його неоціненний вияв любови ближнього.

Виставка документів, фотознимок та пам'яток чотирирічної всесторонньої діяльности пригадає учасникам про творче життя того часу.

Розвагова програма у виконанні колишніх „таборян" (тому й виступ мистців сцени, колишніх мешканців Оселі з Ансамблю Українських Акторів до речі, і їх з-під шатер зуміла пригорнути Управа Оселі) відновить в учасників зворушливі переживання з-перед 35 літ.

Чи міг придумати кращу назву для свого фотомонтажу про таборове життя автор і творець Б.Маланяк, як „В боротьбі за гідність". Цей зворушливий монтаж, зроблений на підставі фільму колишнього директора УНРРА полк. Гільця, при музичнім оформленні маестра В.Божика, буде вперше висвітлений на З'їзді, а опісля помножений буде переданий до чужинецьких міжнародного значення установ, а деяка кількість при зміненім політичнім положенні переслана колись на вільну Україну.

Програму днів доповнить виграш мистецьких творів, що їх на Фонд видання Збірника жертвували мистці, колишні мешканці оселі, між ними перший маестро Михайло Мороз.

Організаційний Комітет сподівається, що на цей З'їзд (такий інший від численних подібних) з'являться на „Верховині" не лише колишні мешканці Оселі, не тільки колишні мешканці провінцій Нідербаєрн і Оберпфальц, і дехто з тих, які з далеких сторін у перших повоєнних місяцях приїздили до Реґенсбурґу, щоби забезпечитися маленьким „папірчиком - авсвайсом", який хоронив їх перед „визволителями". А розвагова програма зможе порадувати й таких, які проводили подібне життя 'діпістів' в інших місцевостях.

Михайло Бойко

Відбулись Загальні збори Фундації УВУ

У суботу, 8-го травня ц.р. у власній домівці в Ню Йорку відбулись чергові Річні загальні збори Фундації Українського Вільного Університету. Збори відкрив голова Фундації д-р Петро Ґой, який привітав присутніх на залі та попросив подавати кандидатів до президії Зборів. Зборами провадила президія у складі: д-р Василь Лучків, голова, Леся Ґой, секретар.

Після відчитання та прийняття порядку нарад голова Зборів попросив хвилиною мовчанки вшанувати померлих професорів УВУ, членів Фундації УВУ та двох членів управи — інж. В.Бакальця і д-ра В.Вергуна, які відійшли у вічність у діловому році.

Протокол із минулорічних Зборів відчитав д-р В. Лучків, який прийнято одноголосно з незначними змінами.

Основний звіт про діяльність Фундації зложив голова д-р П. Ґой. Праця Фундації восновному зосереджувалась на збираннях фондів, широкій пропаґандивній праці про УВУ та уділюванні стипендій українській студентській молоді. В часі року скомплектовано адресар та зроблено дві великі висилки звернень до українського громадянства. За 1981 рік вислано з Фундації біля 62,000 листів.

Упорядковано всі вирізки з газет і журналів за 1981 рік про діяльність УВУ і ФУВУ. Оправлений том має 410 сторінок, а два примірники вислано до бібліотеки УВУ. Приділено 38 стипендій на суму 8,565 дол. Стипендія покривала оплату за навчання. Студентам педагогічних курсів (8) покрито також і кошти прожитку. Це переважно молоді учителі, які вчать у наших школах українознавства в ЗСА та в Канаді, або забов'язалися вчити після свого повернення.

Під фірмою Фундації УВУ видано спогади довголітнього педагога українських і американських шкіл інж. Софії Гаєвської „Скарби століть". Майже цілий наклад того самого видання авторка подарувала на Стипендійний Фонд її імени для ФУБУ.

Відрадне явище у діяльності Фундації — це постійний зріст жертводавців на потреби Фундації УВУ. Якщо порівняти, що у 1976 році було 28 пожертв, то у 1981 році вже було 1,102. Це вказує на прихильне ставлення українського громадянства до праці та потреб Фундації УВУ.

У діловому році вислано 411 почесних грамот членам, а вже в цьому році заплановано вислати всім тим, які склали більше як 100 дол. на ФУВУ.

У пам'ять покійних членів управи ФУВУ — інж. В. Бакальця і д-ра В.Вергуна — створено при ФУВУ постійні Стипендійні Фонди. Зложено подяку д-р І.Стринтові за його дотеперішню працю.

Управа Фундації УВУ перший раз цього року започаткувала посмертні святі Літургії за творців української науки і її меценатів. Богослуження відбулися у різних церквах Канади, Америки і Европи. Оголошення про Богослуження, як і рівнож списки померлих членів ФУВУ і професорів УВУ були поміщені у всій українській пресі.

Крім цього, заходами управи зорганізовано першу наукову поїздку „Стежками батьків по Европі", в якій взяли участь 22 студентів. Поїздка сполучена із курсами на УВУ включала і відвідини Патріярха Йосифа у Римі, про що появилась широкі дописи в українській пресі.

На кінець свого звіту голова подякував усім членам управи, а головно всім жертводавцям на ФУВУ.

З черги звітував фінансовий секретар Фундації д-р Ярослав Моцюк. У діловому році загальний прихід Фундації виносив 92,707.66 дол., а розхід 37,605.05 дол. Загальний річний прихід становить 55,102.61 дол. Загальне майно Фундації готівкою становило 116,398.39 дол. Крім того, 160,000 німецьких марок, які є вльоковані у будинок УВУ в Мюнхені. Тому що Фундація УВУ має поважний капітал вкладений у будинок Університету, студенти з Америки і Канади, які приїжджають за рекомендацією Фундації мають знижку на оплати за навчання. Загальний річний прихід перевищив бюджет на 1981 рік на 124 відсотки, а чистий прихід — на 157 відсотків.

Крім цього, коротко звітували інші члени управи — мґр Іван Буртик, мґр Теодор Воляник і д-р Василь Лучків.

У неприсутності голови Контрольної комісії, д-ра Івана Сєранта, звіт із проведеної контролі склала д-р Олександра Ткач. Після звітів відбулась дискусія, а на кінець, на внесок Контрольної комісії, уділено абсолюторію з признанням для уступаючої управи Фундації УВУ.

На пропозицію Номінаційної, в склад якої входили — д-р Я.Моцюк, мґр Т.Воляник і д-р В.Лучків, запропоновано листу кандидатів до управи ФУВУ на 1982 рік: д-р Петро Ґой — голова, д-р Василь Лучків — перший заступник, мґр Іван Буртик — другий заступник, д-р Дмитро Боднарчук — секретар, д-р Я.Моцюк — скарбник, Ярослав Плескан — референт спеціяльних доручень, Богдан Гаргай — пресовий референт.

Контрольна комісія: інж. Михайло Шпонтак, голова, д-р Олександра Ткач, мґр Теодор Воляник, мґр Микола Турецький, д-р Іван Гвозда — члени. Соню Шереґ обрано референтом молоді, д-р Ірену Мороз і д-ра Б.Білаша — представниками з Канади, та подтверджено мґра Івана Буртика представником Фундації на стейт Ню Джерзі. Покликано до діяльности статутову комісію, до якої увійшли: д-р Василь Лучків, мґр Іван Буртик і Богдан Гаргай.

З черги фінансовий референт д-р Я.Моцюк прочитав бюджет ФУВУ на 1982 рік. Запропонований бюджет прийнято одноголосно.

На закінчення промовив голова Фундації д-р П.Ґой, який подякував за вибір і довір'я та закликав до посиленої праці для добра УВУ та Фундації. Збори закрито о год. 10.30 вечора відспіванням українського національного гимну.

Богдан Гаргай

Збори Товариства читальні „Просвіта" у Вінніпеґу

Перші місяці весни — це час, коли багато українських організацій, установ, товариств тощо відбувають свої Річні загальні збори. Такі Збори, 76-ті з черги, відбула читальня „Просвіта" у Вінніпеґу в неділю, 4-го квітня 1982 року.

Збори відкрив голова Товариства „Просвіта", Василь Цап, привітавши просвітянське членство. Відтак було вшановано хвилиною мовчанки померлих членів читальні.

Збори обрали Президію, до якої увійшли: д-р Михайло Марунчак, голова, Володимир Леськів і Антон Борис, секретарі, яка перевела Збори згідно з програмою нарад. Слідувало відчитання протоколу з попередніх Загальних зборів, що був прийнятий Зборами без змін. Потім звітували окремі референтури уступаючої Управи. Минулого року читальня „Просвіта" відбула свій 75-річний ювілей вдалим, добре зорганізованим бенкетом, а також ювілейним концертом в Плейгавз Театрі, про що була згадка в пресі. Головним промовцем на концерті був відомий дослідник-історик д-р М.Марунчак, промова якого була науково-історичним твором, синтезою значення „Просвіти" на Рідних Землях і в Канаді. Зі звітів членів Управи присутні члени довідалися про, велику пророблену працю читальні у Вінніпеґу, одної вже з нечисленних в Канаді, як на відтинку суспільно-українського зорганізованого життя діяспори, так і всередині Товариства.

„Просвіта" в Україні відіграла велетенську ролю в справі національного, культурного, економічного та ідейного зросту українського народу. І ось вже 77-ий рік працює вірна донька матірної „Просвіти" — читальня у Вінніпеґу, вірно і невідступно продовжуючи її ідеї, стремління і завдання. Правда, на еміґрації „Просвіта" зустрілася з цілим рядом змінених обставин і умов праці, і вона мусіла до них пристосуватись. Але смолоскип „Просвіти", її перша і основна ідея, залишилася в діяльності дочерних товариств на поселеннях. Життя саме диктує важливі завдання, української діяспори — збереження української мови, культури, традицій, а зокрема виховання підростаючих поколінь в дусі і під гаслом „Бог і Україна", в руки яких перейдуть всі наші надбання, то якраз цим вітальним завданням „Просвіта" у Вінніпеґу віддає пріоритет і велику матеріяльну та моральну підтримку, згідно зі засадами й завданнями „Просвіти".

Не лише до глибини душі, але й до глибини „кишені", „Читальня" у Вінніпеґу підтримувала і підтримує науку, культуру, рідне шкільництво, мистецтво, а також і всі стремління та працю. Наглядним доказом цього був звіт фінансового секретаря Михайла Воробця, під вмілим керуванням якого читальня у Вінніпеґу може виконувати ці завдання. Ось неповний список пожертв читальні в 1981 році: Фундація ім. Тараса Шевченка — 5,000; УВАН в Канаді — 1,750; СКВУ, КУК, „Смолоскип", „Поміч Україні", Дім Пресвятої Родини, Колеґії св. Володимира (Роблин) і св. Андрея (Вінніпеґ) — всім по 500; хор ім. Кошиця — 2,000; Батьківський комітет сприяння українській мові в Манітобі — 1,000, Фундація УВУ — 1,000; Суспільна Служба — 600 дол. читальня приділила гроші на стипендії українським студентам, на поміч українцям у Бразилії, на пресу, видання книжок тощо. Загальна сума пожертв виносить 18,082 дол. До цього треба додати видатки читальні на утримання власної Рідної Школи, що становлять понад 12,000 дол. Рідна Школа при читальні, навчання в якій ведеться на високому академічному і виховному рівні, — це її гордість.

Далі успішно працює, розвивається та поповнюється читачами й книжками бібліотека читальні, не зважаючи на сумне заникання в діяспорі читацької громади і видання книжок. Усі бібліотеки — жертвенна праця її бібліотекаря Іллі Онуфрійчука і його помічника Григорія Білаха.

В звітовому переіоді читальня відбула ряд вдалих культурних імпрез, як, наприклад, Вечір в честь Володимира Івасюка, 76-та річниця читальні, Літературний вечір новелістки Любови Коленської, редакторки „Свободи", чотири імпрези Рідної Школи та ряд інших.

Як відомо Товариство читальні „Просвіта" у Вінніпеґу, за посередництвом Суспільної Служби Українців Канади, філії у Вінніпеґу, спонзорує трьох осіб, українців, які перебувають тепер в Австрії. Читальня відбула зустріч з офіціяльними представниками міністерства праці і еміґрації у Вінніпеґу. Як відомо, уряд вимагає від спонзоруючих осіб, або організацій певних матеріяльних зобов'язань щодо спонзорованих осіб, і тому такі матеріяльні зобов'язання що виносить суму коло 5,000 дол. читальня зробила.

Після уділення абсолюторії уступаючій Управі, Збори, на внесок Номінаційної комісії, обрали нову Управу, склад якої, з малими змінами, лишився такий як і попереднього року.

Внески і побажання, які були висловлені на Зборах, були речеві та конструктивні, і їх нова Управа прийме в плян праці на 1982-83 роки. На зборах було висловлено багато привітів, подяк та побажань від представників численних українських установ та організацій.

Коротким словом подяки членам „Просвіти" і Управі за конструктивну та згідливу співпрацю, а також за висловлене довір'я новообраного голови — Василя Цапа закінчено Загальні збори читальні „Просвіта". Після цього була зроблена спільна знимка Президії Зборів і деяких членів Управи.

Антон Борис
секретар

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН ОДЕРЖУЄ ДО БІЛОГО Дому 12.000 до 20.000 листів денно. Хоча до відкривання і відповіді листів є заанґажованих 56 працівників, все ж вони не встигають із відповідями і постійно залишаються сотки листів ще не відкритих та невідповіджених. Енн Ґіґґінс, яка провадить відділ листування Президента, має обов'язок вибирати з листів найважливіше і передавати Президентові, який залюбки пише листи. У картотеці пані Ґіґґінс є 9.000 прізвищ людей, з якими Президент листується. В першому році перебування в Білому Домі Реґен сам написав тисячку листів. Енн Ґіґґінс, яка свій пост мала вже і в часі президентів Ніксона і Форда, каже, що Реґен є виїмково пильний у своїй кореспонденції і залюбки пише листи та відповідає на них. Тому вона старається, щоби у вибраних для його перегляду листах були різного роду, такі які прихильні для нього але також такі, які критикують його політику. Розуміється не кожний лист спрямований до президента заслуговує на відповідь. Часто трапляються також непорозуміння та помилки. Ось саме перед кількома днями американська преса подавала знимку пса, який через помилку одержав уродинові побажання з Білого Дому.

МЕЖІ ШВИДКОСТІ НА АМЕРИКАНСЬКИХ шляхах, які в 73-74 роках знизили до 55 миль на годину, стоять тепер під знаком запиту. Понад тридцять стейтів стараються знову підвищити швидкість на автострадах, особливо на Заході, де дороги прості й довжелезні. Ось напр. в Неваді в останньому році зменшили кари за скору їзду між 55 а 70 милями до 5 дол. Арізона зробила те саме, а Полуднева Дакота не дозволяє забезпеченевим товариствам карати вищою премією тих, які дістали кару за швидку їзду. Також інші стейти радо підвищили б границі швидкости, але постанова в цій справі може бути змінена лише Конґресом. Головною причиною заборони швидкої їзди є автомобілеві випадки. Обраховують, що обниження швидкости до 55 миль на годину врятувало досі життя яким 45,000 особам.

Д-р Р.Осінчук доповідав у Лос Анджелес

Заходами місцевої Делеґатури Товариства „Свята Софія" 13-го березня ц.р. в авдиторії парафії св. Володимира відбулася цікава доповідь д-ра Романа Осінчука, голови Комісії Патріяршого фонду Товариства „Свята Софія" українців-католиків в ЗСА.

Доповідь була присвячена проблемам помісности та патріярхату УКЦеркви та діяльности Т-ва Свята Софія як фінансової бази для для втримання і розбудови українського католицького патріярхату.

Доповідач широко і вичерпно з'ясував та накреслив цілі та завдання, а також поінформував про величезний вклад праці Т-ва від початку його заснування в 1974 році Блаженнішим Патріярхом Йосифом. Завдяки щедрим пожертвам українців-католиків у вільному світі грошове конто Товариства стало майже мільйоновим та зростає з кожним роком, що у великій мірі завдячується активності філій і делеґатури, та на широку скалю закроєних плянів розбудови патріярхату.

„Лише сильна фінансова база дасть змогу втримати усі патріярші надбання (рухоме і нерухоме майно) у руках українського народу на поселеннях та спричинитися до світлого майбутнього помісности Української Католицької Церкви. Особливо в цьому 1982 ювілейному році 90-річчя життя Блаженнішого ми, українці-католики, повинні з посиленою наснагою спричинитися до збільшення пожертв на Патріярший Фонд Т-ва „Свята Софія", віддаючи пошану і синівський поклін Ісповідникові Віри та великому синові українського народу, Патріярхові Йосифові, — цими словами закінчив свою доповідь д-р Р. Осінчук.

Після доповіді відбулись запити і дискусія, в якій поміж іншими дискутантами взяли участь також мґр Петро Балей, Нестор Василин, д-р Олег Снилик та отець парох Григорій Подгурець.

В сходинах взяли участь приблизно понад п'ятдесят осіб, які щиро вітали шановного гостя, під час дружньої перекуски, яку після доповіді влаштувала місцева Делеґатура Т-ва „Свята Софія".

Святополк Шумський

Радіопрограма „Українська культурна година" в Кетскильських горах

Одна з доріг в Кетскильських горах тягнеться долиною ріки Делавер. Коли ранкове сонце проникає напівпрозору весняну поволоку над рікою, з лівого боку вирисовуються ледве помітні нагорбки Пенсильванії, зате з правого, зовсім близько дороги, підносяться, інколи загрозливо, камінні спади й круті схили, суцільно покриті лісами. На деревах уже видніються ніжні зелені листочки й цілі гірські масиви виглядають загубленими емеральдами. Пізніше трагічний місяць жовтень змінить цей колір і розіллє навколо свої невимовно прекрасні золотаві кольори осіннього завмирання. Але тепер буяє весна, налита життєдайним соком вона переможно крокує гірськими перевалами, до болю схожими на рідні Карпати.

Товариш подорожі вмикає радіоприймача й зненацька, поміж бубни незбалансованих мелодій, чується своя рідна пісня про Черемош:...„о, краю мій любий, о краю мій милий, тут весни розквітли мої"..., ілюзія неможливого поглиблюється. Невдовзі пісня стихає, а в душі ще бринить розбуджена мелодія гір, і в тій мелодії нотки смутку за рідною землею, за рідним небом (чей же воно однакове, як і тут), за шепотом рідних річок (чи ж вони інакші?).

Сьогодні неділя й це є передача — „Українська культурна година" по радіовисильні з Порт Джервісу. Керівником і організатором цих передач є невтомний Ярослав Ґавур. За останні два роки передано на хвилях етеру для української спільноти Кесткильських гір понад сто радіопрограм. Кожна програма являє собою інтеґрально закінчену тему високого громадського змісту. В „історичному календарі" кожночасно передається про перехресні дороги долі нашого народу в боротьбі за вимріяну свободу для свого краю, - тематика чи то з сивої давнини, чи з модерних часів, завше говорить про буремні дні наших визвольних змагань, про каторжників, які Москва запроторила в далекі сибірські рудники, про те, що хоч руки їх сковані кайданами, але не приреченість, не зневіра лунає у словах їхньої пісні, а спалахи віри й рішучости до дальшої боротьби. Героїзм долі, позначений печаттю непокори супроти поневолювачів рідного краю, поєднаний з глибоким ліризмом, що притаманний нашому народу. Таким є провідний мотив кожної програми, укладеної Ярославом Ґавуром. Музичну емоційність передач завше підсилює вдало дібраний супровід пісень та деклямацій. В цьому допомагають керівнику об'єднаний навколо нього творчий актив співробітників та талановитих артистів.

Між ними, в першу чергу, визначається людина великої ерудиції, автор „едиторіал" англійською мовою Елизавета Ґеба, драматичні актори та співачки — Розалія Гавур, Анна Плескун, Галина Біровець та багато запрошуваних майстрів живого слова. Не залишилась збоку й молодь, з них великими потенційними можливостями визначаються Христина Саяк та Уляна Кекіш.

Але ці недільні радіоавдиції були б неможливі без участи й підтримки широкого кола слухачів, всіх тих, що зберегли любов до рідної землі, всіх тих, кому лежить на серці збереження нашої самобутньої культури, всіх тих, які дбають, аби наше слово, наша пісня не вмерли, не загинули. Треба згадати широко відомого підприємця, мешканця Ґлен Спею Івана Луківа, подружжя Ани та Ярослава Плескунів, Ярослави та Бориса Паладіїв, родину Гичків та багато інших, матеріяльні пожертви яких уможливлюють тривале існування „Української Культурної Години" через радіовисильню в Порт Джервісі.

Говорити зі своїм народом, не дозволяти забувати славні й печальні сторінки його історії, відгукуватись на його радощі й болі — такі поставив перед собою завдання Ярослав Ґавур, організувавши свої радіопередачі. І щоб провадити на протязі двох років передачі живого слова, навіть при наявності журналістичних здібностей, треба мати спостережливе око, велике терпіння й чуйне серце, аби вміти знайти спільну мову для всього українського загалу та сказати кожному одному зокрема потрібне підбадьорююче слово.

Теж коли „Українська Культурна Година" на порозі третього року свого існування, побажаємо її керівникові Ярославові Ґавурові сил і наснаги передати на хвилях етеру ще багато високоідейних і мистецько бездоганних цікавих годин, несучи нашому розсіяному люду світле й тепле рідне слово.

Микола Лихолай

Четвертий Універсал...

(Продовження з стор. 2)

ла німцям. Або блискуча мобілізація опінії України в „Трудовому Конгресі" 1919 року, скерована фурією проти большевицької пропаганди в часі наступу Москви, і т. д. і т. п." А далі Юрій Липа підкреслює, що і Симон Петлюра вийшов з рядів соціял-демократів, як і цілий ряд великих постатей з часів незалежности й боротьби за незалежність після упадку української держави.

Заперечує також Юрій Липа й поширену дуже серед нас думку, що, мовляв, тодішні наші соціялісти ліцитувалися з російськими соціялістами, а згодом з большевиками соціялістичними гаслами. Він каже, що тодішні наші соціялісти „всі так звані тактичні угоди з росіянами зривали відразу, як тільки почували, що виповнили рідний ґрунт потрібним їм змістом". Немає жадного сумніву з тактичних причин большевики намагалися переліцитовувати" українців своїми радикальними соціяльними гаслами, а ще більше саме національними. Не слід забувати, що на сьомій конференції большевицької партії у квітні 1917 року в Петрограді прийнято таку резолюцію: „За всіми націями, що входять в склад Росії, треба визнати право на вільне відокремлення й заснування самостійної держави". Безумовно, таке „зичливе" ставлення до національного питання викликало в деякої частини української радикальної інтелігенції надії на можливість порозуміння з большевиками. Але не слід забувати, що так зв. комунофільство, чи пак радше націонал-комунізм почав опановувати деяку частину нашої інтелігенції вже в той час, як під ударами червоної армії була ліквідована українська державність, і, як декому з боротьбістів в той час здавалося, можна було для української національної справи використати форми української „радянської" державности, чи радше наповнити їх українським змістом. Наскільки большевицький рух мав впливи на українські маси, зокрема на селянство — важко сказати. Безумовно примітивні большевицькі гасла такі, як „вся земля народові", мали вплив зокрема на малоземельних. Але загально відомо, що після муравйовщини, після того, як селяни віч-на-віч опинилися з большевиками, ці симпатії до них щораз більше заникали і закінчилися масовими селянськими повстаннями.

Треба собі сьогодні сказати, що головними причинами упадку української державности в 17-20-их роках була насамперед збройна перевага большевиків, яка спиралася на старих традиціях російського великодержав'я. З другого боку українська держава не мала великих шансів встоятися перед цим новим імперіяльним наступом у зв'язку з такими об'єктивними причинами, що створилися в Україні після упадку Гетьманщини й глибокого занику національної свідомости серед українців в XIX столітті. Правда, під впливом національної революції ця свідомість швидко відроджувалась, але національний активізм українства тих часів був ще заслабий, щоб встоятися перед перевагою традиційного російського імперіялізму в його нових большевицьких формах. Процес національної активізації українських мас дотепер ще не розв'язаний. Нашим завданням є цей процес усіма силами підтримувати. Це наше головне завдання.

ДАРУНКИ ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА Р. РЕҐЕНА І ЙОГО дружини Ненсі приходять постійно до Білого Дому. В останньому році Реґен і його дружина прийняли дарунки вартістю коло 31.000 дол., але багато більше відкинули.

АҐЕНЦІЯ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ В ЗСА стверджує, що 350 людей померло у безпосередніх наслідках зимової погоди. Ця кількість куди вища, як попередніми роками, мабуть тому, що снігові бурі були несподівані та сильні. Найбільше людей померло у місяці січні, в тому перед ведуть серцеві атаки.

Поеми...

(Продовження зі стор. 2)

гірську хрустально-
чисту воду
я завжди пригорщами пив.

Краї є й інші, та дарма,
і є чому і в них радіти,
та коломийки і трембіти
й киптарика у них нема.

Оспівує поет і рідну річку Тису, „годувальницю дарабаша, примхувату, бистру й свобідну, як свобідна гуцула душа":

Річко Тисо,
ти прекрасна річко,
над тобою скелі
кам'янисті,
а стрункі смереки,
наче свічка,
у почесній варті,
свіжі чисті.

Героїчну боротьбу Карпатської України проти жорстоких окупантів докладно описує Гренджа-Донський у поемі „Чорні хмари". Яскраво змальовано тут криваву епопею на „Красному полі", запеклі бої проти військових частин ката Гортія, румунську зраду, лютий мадярський терор, розстріли й нечуване катування людей, героїчний опір українських партизан і безнадійне скитання. Вичерпалися набої, і партизанам довелося прощатися з рідними горами й залишити свою батьківщину, шукаючи притулку в сусідів — словаків і сербів.

І хоч з настанням весни й літа, як і колись:

Гучать гірські
гуцульськії потоки,
сріблясто в Тису
хвилями падуть,
струнким і гожим
смерічкам-красуням
і вдень і вніч
співають і гудуть...

Проте в окупованій ворогом країні:

В плаях сопілка заніміла,
засохла і трембіта,
й дзвінки дзеленькали
сумніше
цього сумного літа.

Цикл віршів „Чорні хмари" поет написав у Братиславі в 1965-66 роках, але друкується цей цикл уперше в цьому виданні творів В. Ґренджі-Донського. Хоч із художнього боку цей твір слабкий, проте він має пізнавальне й виховне значення.

У другому томі творів В. Ґренджі-Донського найкращий твір — це історична поема „Червона скала". Він відзначається не тільки своїм цікавим змістом, але й своїм щирим ліризмом. Якщо свого часу цей твір був улюбленою лектурою закарпатської шкільної молоді, то й тепер цей твір треба рекомендувати українській молоді, а також і інші поеми В. Ґренджі-Донського: „Сава Тур", „Чорні хмари" тощо. І в другому томі своїх творів — так саме як і в першому — В. Гренджа-Донський з великою любов'ю оспівує свою рідну Карпатську Україну, її чудову природу і героїчний талановитий народ.

Ціна книжки 15 дол.+ 1 дол. пересилка. Адреса: Carpathian Alliance. 5716 46 th Ave. South Minneapolis, Minn. 55417.

Речиталь Зені Кушпети

Дня 29-го квітня в концертовій залі Королівської консерваторії ми мали приємність почути нашу молоду піяністку Зеню Кушпету в самостійному речиталі.

Речиталь короткий, бо тільки 45 хвилин, належить до серії „твайлайт" концертів, які регулярно в год. 5:15 дають людям можливість відразу по праці почути добру музику у доброму виконанні.

Зеня Кушпета для торонтонців не нова. Вже знаємо її з кілька вечірніх самостійних концертів, знаменитого концерту дуетів в „Едвард Джансон" концертовій залі, а оце недавно, у лютому і березні, ми почули Зеню у фортепіяновому концерті Чайковського, який вона виконала п'ять разів з двома різними оркестрами: Йорку і Скарборо. Виступала вона в різних містах ЗСА, Парижі, та на хвилях CBC і CJRT- радіо. Як визначна ґрадуантка музичного факультету Торонтонського університету — вона дісталастипендіюФорсайта і дві „Канада кавнсіл ґрент" для дальших студій, що вона використала на студії в Балтиморі, як студентка Леон Флайшера.

Тепер З.Кушпета в королівській консерваторії в Торонто й одночасно в Квінс університеті в Кінґстоні.

У програмі речиталю були Соната ф-моль оп. 57, яку піяністка Зеня виконала енергійно з драматичними та динамічними контрастами, чудовим співучим анданте, темпераментним престом. „Поважні варіації" - (Варіасіон серіоз) оп. 54 Мендельсона, повні тепла, романтики, з гарним фразуванням. Сонату ч. 3 в а-моль оп. 28 Прокофієва з добрим відчуттям музичної фактури і стилю.

Концерт був дуже успішний, простора заля Королівської консерваторії була майже заповнена, публіка з ентузіязмом реагувала на виконувані твори.

Чекаємо на дальшу працю, ріст і успіхи торонтонської Зені Кушпети.

Оксана Бризгун-Соколик

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редаґує О. Твардовський

УСО „ТРИЗУБ" — „ІНТЕР" С.К. 0:0 УСО „ТРИЗУБ" - „ЕРЦҐЕБІРҐЕ" 1:0

У двох чергових ліґових змаганнях, що відбулися в днях 2-го і 9-го травня ц.р., І-ша дружина „Тризуба" здобула дальших три точки. В першій зустрічі з сильним італійським клюбом наші футболісти закінчили внічию безворітнім 0:0. Резерва „Тризуба" виграла високим вислідом 6:0.

У других змаганнях з черговою сильною і твердою німецькою дружиною „Ерцґебірґе" „тризубівці" вибороли мінімальну, але цінну перемогу 1:0. В дружині „Тризуба" дуже добре заграла оборона, в якій відзначався Тарас Козак. Цим разом резервова дружина „Тризуба" зазнала поразки з „Ерцґебірґе" вислідом 0:1. Юнацька дружина „Тризуба" перемогла своїх німецьких однолітків, вислідом 4:2.

РЕЄСТРАЦІЯ ЮНАЦТВА

Управа УСО „Тризуб" повідомляє усіх зацікавлених батьків, що мають дівчат і хлопців у віці 7 - 16 років життя, що реєстрація до дружин копаного м'яча „Тризуба" відбуватиметься в часі від 22-го до 30-го травня ц. р. В неділю дня 30-го травня, реєстрація проходитиме в часі фестину на посілості „Тризуба" в Горшем, Пенсильванія. При реєстрації зобов'язані бути батьки дітей.

Л.К.

УСВТ „Ч.СІЧ" — „ІНТЕР—СЕРБІЯ" 2:3

Тієї першої поразки весняної рунди сезону „Мейджор Дивізії" Шейфер Ліґи Ню Джерзі, „Ч.Січ" зазнала на виїзді з клюбом „Інтер-Сербія" в Елизабеті. До перерви господарі вели 3:0, але після введення трьох юнаків в кінцевій стадії гри „Січовики" знизили вислід 3:2. Ґолі для „Ч.Січі" здобули: Салієг і Д.Василак. З причини зміни часу і площі змагань в останньому дні перед грою в складі „Ч. Січі" бракувало ряд змагунів, які не змогли через згадану причину взяти участи Склад „Ч.Січі" в цій зустрічі був: Хамуляк, Ю.Бакун, Охрименко, Матияш, Панітий, Д.Бакун, Салієг, Лишик, Д.Василак, Р.Василак, В.Шевчук. Юнацька дружина „Ч.Січі" зазнала поразки з юнаками „Олімпік" 2:3. Молодші юнаки „Ч.Січі" перемогли дружину юнаків „Вісли" високим вислідом 7:2. Наймолодші „Січовики" перемогли своїх польських однолітків клюбу „Вісли" вислідом 4:1.

РЕЄСТРАЦІЯ ДО ЛЕГКО АТЛЕТИЧНОЇ ЛАНКИ

Управа УСВТ „Ч.Січ" повідомляє усе зацікавлене цим спортом юнацтво, що реєстрація змагунів й змагунок до відновленої ланки легкої атлетики проводиться кожної п'ятниці між год. 6 - 7:30 вечорами на легко атлетичній площі Клінтон Скул в Мейплвуді. Провідником і тренером ланки став відомий в минулому легкоатлет Олег Колодій, який ввійшов до Управи Т-ва в середині травня ц.р.. Рівночасно провідники дружин копаного м'яча „Ч. Січі" запрошують усіх батьків, що мають зацікавлених цим спортом дітей вписувати їх до вже існуючих та нових дружин у віці від 6 - 18 років життя.

За інформаціями в справах ланки легкої атлетики можна дзвонити до П.Колодія, число тел.: 763-1797. В справах юнацьких дружин копаного м'яча до Кравчука — 763-9081, А. Ґбура — 373-5662 і Б.Іванкова — 374-5952. Продовжується дальше реєстрація до Спортової Школи „Ч.Січі", що відбудеться в часі від 18 липня до 14 серпня ц.р. на оселі УБС „Верховина" в Ґлен Спей, Н.Й.

(от)

СПОРТОВА ПРОГРАМА НА ВЕЛИЧАВОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ФЕСТИВАЛІ В ҐАРДЕН СТЕЙТ АРТС ЦЕНТРІ

Згідно з цьогорічною програмою Українського Фестивалю в Ґарден Стейт Артс Центрі в Голмдейл, Ню Джерзі, відбудуться на відповідних площах турніри копаного м'яча і відбиванки. На площі копаного м'яча змагатимуться дружини: УСВТ „Ч.Січ" з Нюарку, Українського Спортового Клюбу з Ню Йорку, УСО „Тризуб" Філядельфія і, можливо, СК СУМ-А „Крилаті" з Йонкерсу.

Відбиванкові змагання проходитимуть на двох площах в яких братимуть участь найкращі українські і американські дружини в групах жінок і чоловіків. Спортова програма того фестивалю розпічнеться в суботу рано, год. 11-та. Як відомо, цей 8-ий Український Фестиваль відбудеться дня 19-го червня ц.р.

XI УКРАЇНСЬКІ СПОРТОВІ ІГРИЩА МОЛОДІ (УСІМ)

Ці значно поширені XI Українські Спортові Ігрища Молоді, знані під популярною назвою — УСІМ, відбудуться в днях 26 - 27 червня ц. р. на оселі СУМ-А в Елленвілл, Н.Й. Вперше в історії УСІМ до традиційних змагань копаного м'яча, відбиванки і легкої атлетики включено теж плавацькі змагання, що відбудуться в новозбудованому басейні оселі. Згідно з рішенням Управи УСЦАК-Схід і Проводу УСІМ традиційні першенства відбиванки УСЦАК-Схід відбудуться по закінченні турніру Ігрищ. В цих першенствах зможуть взяти участь дружини спортових Товариств і Клюбів, як теж збірні молодечих організацій — СУМ-А, Пласту, ОДУМ. Досі в цих першенствах змагалися з дружинами спортових т-в і Клюбів поодинокі дружини згаданих молодечих організацій.

В минулих роках в цій найбільшій на сході ЗСА Українській спортовій імпрезі брало участь понад 300 спортовців з різних існуючих наших молодечих організацій. Є сподівання, що в цьому році на УСІМ прибуде рекордова кількість учасників.

(от)

Ранньоісторичні етапи виникнення Києва

Дня 4-го квітня ц.р. відбулася з рамени Українського Історичного Товариства і Науково-Дослідного Товариства Української Термінології доповідь проф. Олександра Домбровського на тему „Ранньоісторичні етапи виникнення Києва". У своєму одногодинному викладі доповідач насвітлив соціяльно-побутові, економічні й загально історичні явища й умовини, серед яких виникало протокиївське укріплення-поселення на тлі урбанізаційного процесу на території України.

Проблема ранньо-історичних етапів виникнення Києва вимагає перш за все правильного методологічного підходу в науково-дослідному аспекті. До явищ, подій і фактів належить підходити з точки погляду й досягнень доби, в який вони виникали, а не з позицій сьогоднішнього дня, бо такий підхід рівняється нігілістичному відношеннюдо історичного минулого.

Найдавніші сліди процесу урбанізації на території України сягають до праісторичних часів, тобто до часів найстарших поселень людського колективу, який поселювався громадами на пригожих до того теренах. Геополітичне положення території України, характерне феноменами схрещування культур, головно Сходу й Заходу, та деяких познак торговельних контактів поміж причорноморським півднем та Прибалтикою, а далі скандинавською полосою (згодом відомий шлях „від варяг у греки"), було надзвичайно важливим фактором для процесу урбанізації.

На згаданих торговельних шляхах було корисно поселюватися, бо це приводило до зв'язків з мандруючими купцями та участи в вимінній торгівлі. На тих шляхах виникали своєрідні поселення-укріплення, де була можливість купцям хоронитися перед нападами грабіжників. Зчасом згадані поселення-укріплення ставали торговельними факторіями, де сходилися купці сходу й заходу, Причорномор'я й Прибалтики зі своїми товарами.

В урбаністичному процесі головну ролю відігравали водні шляхи (потамологічний фактор), тобто ріки, які служили відносно беспечним комунікаційним чинником. Тому не є випадковим явищем, що над Дніпром, перш за все, на Правобережжі, виникли трипільські поселення. Вода давала безпечний захист перед східнім номадизмом, служила комунікаційним чинником та давала поживу (риболовля й споживання води).

Немає сумніву, що зникнення грецьких колоній у північному Причорномор'ї спричинилося до поглиблення урбанізаційного процесу, бо греки з причорноморських міст-колоній закладали в глибині материку факторії для вдержання сталих зв'язків з хліборобськими елементами. В згаданих факторіях греки громадили збіжжя й інші продукти, що їх згодом перевозили до надморських колоній, а звідти висилали до метрополії.

Геродот згадує про місто Ґільон і дає його опис. Ґельон, у якому мали поселитися греки з надморських колоній, мав грецький характер. Його жителі були, правдоподібно, торговельними посередниками між місцевими хліборобським населенням і, з другої сторони, надморськими греками. Ґельон мусів находитися десь на межі лісостепної смуги, бо був збудований з дерева. У Птолемеєвій географії (Европейська Сарматія) подибуємо позначення таких факторій-збірних пунктів і заразом укріплень перед номадами, а одно з них має назву Метрополіс, що дехто з учених ідентифікував з протокиївським поселенням.

Аналіза у географічних даних у Птолемея, студії над торговельними шляхами тієї території при конфронтації з археологічним матеріялом, особливо останніх часів, та правильний методологічний підхід до справи з узглядненням всього контексту тодішнього історичного процесу при мультиперспективних даних виказують, що топографічне положення Метрополіс відповідає розташуванню Києва. Якщо це відповідає правді, то Метрополіс був би саме протокиївським укріпленням-поселенням і заразом торговельною факторією.

Сам історіографічний змисл підказує, що протокиївське укріплення-поселення мусало мати такий, чи інший зв'язок з політично-державною організацією антів. В процесі з поступовим заником племінно-політично-державної організації антів залишки політично-військових сил антів інтеґрувалися найправдоподібніше в наростаюче політично-державне ядро Полянської землі з передісторичним Києвом, що стало зав'язком Київської Руси.

Кость Церкевич